

La Finestra

Casa d'infants: un servei especialitzat en intervenció familiar

Natalia Rodríguez

*Directora de la Unitat Territorial del Vallès Occidental
Fundació Acció Social Infància*

Entenem que la família és el context més desitjable respecte a la criança i l'educació dels infants i adolescents, ja que és l'element que millor pot promoure el seu desenvolupament personal, social i intel·lectual i, a més, l'eina que habitualment pot protegir-los millor de diverses situacions de risc.¹ Així, la família és el context més important en el qual es dirimeixen les influències socialitzadores.²

D'acord amb la Llei 14/2010, al setembre de 2010 es posa en marxa un projecte pilot en fase experimental anomenat **Cases d'infants**. És un servei que fa una intervenció de caràcter preventiu a partir de **programes de suport familiar**³ en el context de protecció a la infància.

Les cases d'infants són promogudes per la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), amb el suport de l'Obra Social "la Caixa", i se'n cedeix la gestió a la Fundació Acció Social Infància (FASI).

El projecte és revisat per tècnics experts del Departament de Benestar Social i Família, per tal de garantir que estigui adaptat al nou marc legislatiu que genera la Llei 14/2010.

Cases d'infants és un programa de suport a famílies en situació de risc social. Més concretament, són famílies que tenen infants al seu càrrec i que vénen derivats des de serveis socials bàsics (SSB) o serveis especialitzats d'atenció a la infància i l'adolescència (SEAIA), ja que els d'ambdues menes són els equips als quals l'Administració assigna el treball en famílies en risc de desemparament.

Per tant, casa d'infants és un recurs més que els SSB i els SEAIA poden oferir a les famílies amb les quals treballen. Per aquesta raó, SSB i SEAIA en tot moment continuen fent el seguiment de l'evolució familiar.

És per això que "cal tenir en compte que els serveis derivants proposen un pla de treball a les famílies perquè el desenvolupin (en part) a la casa d'infants. Posteriorment, aquest pla s'acaba de concretar i ampliar a la mateixa casa d'infants. Si considerem que el pas de les famílies per la casa d'infants té una temporalitat establerta, cal estar constantment coordinats amb els serveis derivants, per tal d'optimitzar les intervencions i compartir uns objectius comuns amb

---

¹ PALACIOS G., Jesús. *La família com a context de desenvolupament humà*. Sevilla: Servei de Publicacions de la Universitat de Sevilla, 1999. ISBN 84-472-0283.

² MACCOBY, E. E. "Els rols parentals en la socialització dels infants: Una visió històrica". *Psicologia del Desenvolupament*, 28 (1992), pàg. 1006-1017.

³ "Són aquells que proporcionen suport emocional, instrumental i informacional als pares, amb l'objectiu de promoure el desenvolupament humà i prevenir diversos problemes familiars i infantils". A: WEISSBOURD, B.; KAGAN, SL. "Family support programs: Catalysts for change". *American Journal of Orthopsychiatry*, 59 (1989), pàg. 20-30.

la família. Ambdós serveis han de treballar per uns mateixos objectius i acompanyar la família per assolir-los”.⁴

Les famílies ateses a les cases d'infants mostren dificultats per donar resposta a les necessitats psicossocioemocionals dels seus fills i filles, ja sigui per la manca d'accés als recursos idonis o per desconeixement o aïllament de la xarxa social i comunitària.

Aquest programa és innovador perquè desenvolupa una intervenció comunitària estratègica que promou el desenvolupament positiu de les habilitats parentals, i també un desenvolupament adequat dels infants i adolescents que hi participen.

El plantejament consisteix a generar una nova manera d'atendre els infants i adolescents en risc social, en què, comptant amb la implicació i el treball que cal fer amb les seves famílies, tasca que repercuteix en l'àmbit comunitari, la família és considerada com a instància mediatra entre l'individu i la comunitat.

Aquesta atenció preventiva possibilita que qualsevol infant o adolescent sigui atès integralment,⁵ treballant braç a braç amb la família i amb la participació del mateix infant, per evitar la seva institucionalització en cas de trobar-se en situació de risc social en algun moment de la seva vida. I si, tot i així, la institucionalització, per qüestions de protecció, s'acaba produint, també es garanteix que la seva durada sigui la mínima imprescindible, amb la finalitat de no desvincular el nen del seu entorn habitual (es preveu un any màxim d'intervenció).

La base metodològica emprada per la FASI parteix de la teoria general de sistemes, en què es treballen les relacions intrafamiliars amb l'objectiu de generar canvis significatius en alguns dels membres per tal que aquests canvis es redistribueixin a tot el sistema familiar i es generi un canvi encara més poderós en el benestar de la família i els infants que en formen part.

---

⁴ Comissió de seguiment del projecte Cases d'infants”. Guia de procediments de funcionament. Setembre de 2013.

⁵ El desenvolupament es pot entendre com una trajectòria específica d'intercanvi entre els sistemes biològics, psicològics i socials de l'ésser humà i que generen continuïtat, discontinuïtat i canvi en les seves característiques, els processos i les funcions al llarg del seu cicle vital (Bronfenbrenner i Evans, 2000; McCartney i Phillips, 2006).

Per donar resposta a tots els conceptes plantejats anteriorment, Cases d'infants ha desenvolupat una línia de treball que considera tres tipologies d'intervenció diferenciades:

Intervenció residencial	Intervenció intermitent	Intervenció de suport
La intervenció, bàsicament, es porta a terme a la casa d'infants.	La intervenció es porta a terme tant a la llar com a la casa d'infants.	La intervenció es porta a terme a la llar i s'evita qualsevol canvi de rutina en la vida de l'infant o adolescent. El professional es desplaça, però procura irrompre el mínim possible en la dinàmica familiar quotidiana.
Aquesta tipologia d'intervenció s'utilitza en situacions de risc moderat-greu . Es vol generar una separació de les dinàmiques quotidianes emprades a la llar familiar per oferir un altre model de relació a la família en la seva vida quotidiana.	Aquesta tipologia d'intervenció s'utilitza en situacions de risc lleu-moderat , on ja és aconsellable fer un trencament de dinàmiques disruptives molt concretes i identificades.	Aquesta tipologia d'intervenció s'utilitza en situacions de risc social lleu .
Tot i que amb aquest tipus d'intervenció es produeix una institucionalització de l'infant o jove, aquesta està subjecta a una durada màxima d'un any .	Es pretén fer una intervenció intensiva, alhora que s'aposta per la no-separació del nucli familiar ni determinades rutines funcionals per al desenvolupament de l'infant o jove.	Es caracteritza per ser una intervenció completament preventiva davant de futures institucionalitzacions.

Respecte al funcionament de les cases d'infants, es pretén que aquest sigui un recurs que s'assembli tant com sigui possible a una llar. Per aquesta raó:

- El recurs disposa d'un nombre de places reduït, amb la finalitat de garantir un acompanyament dels professionals que hi intervenen proper a la família.
- Aquesta col·laboració es caracteritza per ser voluntària. Les famílies que participen a Cases d'infants han accedit voluntàriament a fer-ho, amb la finalitat d'assolir la consecució de canvis que elles mateixes han proposat.
- És indispensable la participació de la família en la vida diària dels nens que hi participen, ja que l'objectiu és generar el canvi en el sistema relacional familiar i no en un membre de la família en particular.

Per tant, les famílies tenen accés a totes les instal·lacions de la casa d'infants amb la finalitat que puguin establir les mateixes dinàmiques intrafamiliars que exerceixen al seu domicili.

A FASI, la intervenció familiar es fonamenta en l'estructura següent:

1. Planificació de la intervenció

Un cop la família comença a participar a les cases d'infants, al llarg del primer mes els professionals acorden trobades periòdiques amb la família, per tal de planificar el treball que elaboraran juntament en els propers sis mesos. Per tant, la família ha d'analitzar i exposar quins objectius vol treballar al llarg d'aquest temps.

D'altra banda, els professionals també exposen a la família quins objectius els proposen des de la mateixa Casa d'infants, juntament amb el servei derivant.

Es tracta de fer protagonista la família del seu procés de canvi.

Es demana a les famílies una valoració del seu moment vital i d'allò que consideren més important millorar o canviar. Es treballa a partir de la seva percepció de la realitat. Per tant, tots aquells nous coneixements i aprenentatges adquirits a partir de la intervenció introduïda, els integraran d'una manera natural com un pas més en el seu procés de canvi o aprenentatge.

Aquesta metodologia facilita el procés de responsabilització familiar davant les dificultats emergents, en la mesura de les seves possibilitats, del moment en què es troben i dels aspectes que volen millorar.

S'estimula i es reforça la idea de la responsabilitat en la construcció de la pròpia història de vida.

És un mètode que ajuda a estructurar el pla de treball amb les mateixes famílies i definir per quins objectius té més sentit començar segons la seves necessitats.

2. Implementació de la intervenció

Es treballa a partir de l'aprenentatge significatiu mitjançant el qual les famílies poden vincular els seus coneixements anteriors amb els nous per dotar-los de coherència, d'acord amb la seva estructura cognitiva.

Per tant, s'entén l'aprenentatge com tot aquell coneixement que s'adquireix a partir de les coses que ens succeeixen a la vida diària.

El context d'intervenció que proporciona Cases d'infants permet:

- D'una banda, **l'aprenentatge a partir d'un model imitatiu**, on les famílies poden observar *in situ* la relació que els professionals estableixen amb els seus fills per conèixer models de relació nous i diferents que els puguin ajudar a assolir una intervenció més funcional i positiva davant el decurs quotidià i la convivència. Davant de la família s'obre un ventall de diverses opcions de relació que podrà escollir i adaptar si les considera més oportunes dins del seu estil educatiu; li ofereixen diferents alternatives respecte a les formes de relacionar-se que es poden emprar. Un cop observades i seleccionades les opcions presentades, les famílies disposen d'un espai de temps per posar-les en pràctica, i també de l'assessorament d'un professional per debatre les potencialitats de les seves actuacions i fomentar l'execució d'una criança positiva.
- D'altra banda, **l'aprenentatge a partir d'un model participatiu**, on les famílies puguin observar el comportament i les actituds dels seus fills davant diferents experiències per després poder analitzar-les amb el professional i per extrapolar les observacions a l'establiment de mètodes de relació, d'acord amb l'etapa de desenvolupament dels seus fills, genera una millor comprensió de les situacions familiars emergents segons les etapes evolutives corresponents dels infants i joves.

3. Avaluació de la intervenció

Al cap de sis mesos d'estada al servei, les famílies, amb l'acompanyament dels professionals, fan una autoavaluació del seu propi procés, de manera que elles mateixes puguin valorar els aspectes que els costa més canviar, els que han estat més fàcils i en quin grau van avançant o no en les diferents àrees plantejades (objectius del pla de millora dels quals han participat).

A partir d'aquesta autoavaluació, la família, juntament amb els professionals, torna a planificar la intervenció per als propers sis mesos, si totes les parts ho creuen convenient.

Per tot el que hem esmentat, Cases d'infants planteja una metodologia d'intervenció innovadora que facilita recursos perquè les famílies siguin les protagonistes del seu procés de canvi. Així, els canvis que emergeixen d'aquest mètode de treball s'integren i tenen sentit per a les famílies, com també en tenen per als professionals que hi intervenen.

Amb referència als **professionals que hi intervenen**, les cases d'infants compten amb equips professionals **transdisciplinaris**,⁶ compostos per professionals educadors socials, psicòlegs, pedagogs, treballadors socials i **treballadors familiars**.

Dintre d'aquests perfils, cal fer un esment especial a la figura del treballador familiar, que és el primer cop que aquest perfil laboral és reconegut dintre de l'àmbit residencial de la infància.

El perfil del treballador familiar neix cap els anys vuitanta amb el servei d'atenció a domicili. En aquell moment, l'objectiu era atendre unes necessitats molt concretes de l'atenció domiciliària a famílies amb dificultats i/o problemes socials (desestructuració familiar, malaltia mental, tòxics...) i posteriorment es varen incorporar a l'àmbit de la gent gran. A Catalunya, aquesta figura està incorporada des dels seus inicis als equips dels serveis socials bàsics (SSB), i juntament amb el treballador/a social i l'educador/a social, realitza funcions de caràcter preventiu, educatiu, assistencial i socialitzador.

---

⁶ "Que aglutina diverses disciplines en forma transversal i que es troba per sobre de totes aquestes; val a dir que el seu àmbit d'acció és superior al de cadascuna de les disciplines."

Davant d'aquesta realitat, en el moment d'estructurar l'equip de professionals idoni per a les cases d'infants, es considera atorgar un espai a aquest perfil, en la mesura que és de l'àmbit social i pot enriquir els equips.

La seva caracterització respecte al desenvolupament d'una intervenció directa, tant al domicili familiar com a les mateixes cases d'infants, té en compte el context comunitari que fa que aquest perfil constitueixi una part indispensable de l'equip educatiu de les cases d'infants.

En aquesta línia, per tal de garantir realment la transdisciplinarietat dels equips dintre de cada casa d'infants, al llarg dels darrers quatre anys la FASI ha promogut i promou la sistematització de la metodologia d'intervenció emprada a les cases d'infants, així com la concreció de les funcions i tasques de cada perfil professional. Es potencia generar una **guia d'intervenció** de funcionament intern en la qual quedin recollits i explicitats tots els processos establerts, i també les eines i estratègies que es porten a terme al llarg de la intervenció en famílies.

